

PRESENTACIÓ DE TESI DOCTORAL

TAULA DE NOVA RECERCA. UNIVERSITAT POMPEU FABRA. ABRIL 2014

PRESENTA, Josep Dardañà Alsina

Codirigida per **Miquel Rodrigo Alsina**, Catedràtic en Comunicació Social de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona i per **Roger Sansi Roca**, Doctor en Antropologia Social i Cultural de la Universitat de Barcelona

Departament de Comunicació Social de la Universitat Pompeu Fabra

QUE?

LA INTERCULTURALITAT IMAGINADA. L'exposició com estratègia de representació i de comunicació social de la diversitat cultural a la ciutat de Barcelona 1992/2011

L'objectiu general de la recerca serà detectar, descriure, examinar i analitzar els diferents missatges i discursos sobre la diversitat cultural, la multiculturalitat i la interculturalitat vehiculats a través de projectes expositius que han estat presentats a la ciutat i finançats total o parcialment per a l'Ajuntament de Barcelona o la Generalitat de Catalunya.

Objectius específics

Sobre els discursos expositius

- 1.- **Definir** les categories i els conceptes més utilitzats.
- 2.- **Esbrinar i classificar** els diferents discursos.
- 3.- **Corroborar** si l'exposició ha estat una estratègia de comunicació social i de vehiculació de discursos ideològics.
- 4.- **Confirmar** si la imatge que s'ha volgut comunicar de la ciutat culturalment diversa ha generat una representació idealitzada i fins a quin punt es produeix la “desconnexió de comunicació”.
- 5.- **Deduir** els diferents posicionaments dels comissaris i comissàries.

Sobre les estratègies expositives

6.- **Classificar** les exposicions i els recursos expositius.

7.- **Configurar** un itinerari d'estratègies expositives de comunicació i de representació.

8.- **Considerar** fins a quin punt poden arribar a conformar una nova estètica.

9.- **Proposar** reflexions crítiques sobre aquestes estratègies que puguin generar coneixement.

PER QUÈ?

a) BARCELONA: CIUTAT CULTURALMENT DIVERSA. Els subjectes interculturals (immigrants i turistes). Les polítiques culturals vers la seva gestió i la marca Barcelona.

b) L'EXPOSICIÓ UNA ESTRATEGIA DE COMUNICACIÓ SOCIAL D'UNA NOVA REALITAT. Un mitja de masses.

c) LA INTERCULTURALITAT IMAGINADA? Imatge, imaginari i imaginació.

COM?

APROXIMACIONS METODOLÒGIQUES

- a) El posicionament de l'investigador vers l'objecte d'estudi
- b) L'aproximació etnogràfica multitècnica a l'espai expositiu
- c) La descripció multimodal del format expositiu
- d) L'anàlisi crític del discurs expositiu

TÈCNIQUES DE RECERCA

- a) Els estudis de cas
- b) El buidatge documental
- c) Les entrevistes performatives

ESTUDIS DE CAS

FASE 1: 1992 - 2003. EL MIRALL: IDENTITAT, DIVERSITAT I RACISME

- a)Potenciació de la identitat catalana “monocultural”
- b)La diversitat cultural i les representacions “exotitzades” de les noves comunitats
- c)Reflexions sobre el racisme implícit

LA FESTA DE LA DIVERSITAT, 1993/2003

SOS Racisme. Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya
Comissari: Isidoro Barba: *“L’objectiu era enfortir el teixit associatiu de les associacions d’immigrants amb la idea que es convertissin en catalitzadors per a la integració”*

LA CIUTAT DE LA GENT, 1995

Centre Comercial Maremàgnum
Ajuntament de Barcelona
Comissaris: Josep Acebillo i
Pep Subirós: *“La societat multicultural era vista com una cosa exterior que no ens afectava directament”*

LA CIUTAT DE LA DIFERÈNCIA, 1996

C.C.C.B
Fundació Baruck Spinoza
Comissari: Manuel Delgado:

“Reconèixer la pluralitat com condició de la societat i del pensament implica un nou argument per a la causa de la convivència i del respecte mutu: les diferències només són la conseqüència de la necessitat de diferenciació”

BARCELONA/SARAJEVO. HISTÒRIA D’UNA GRAN AMISTAT. 1997

Sala Ciutat
Ajuntament de Barcelona,
Districte 11-Sarajevo
Comissari: Alonso Barranco: *“Seria com un “avant la lettre” d’un model intercultural que ja estava funcionant”*

ESCENES DEL RAVAL. UNA INSTAL·LACIÓ ACTIVA. 1998

Promotor: Acteon i CCCB
Lloc: C.C.C.B
Comissari: Claudio Zulian: *“Per a mi, la participació era l’objecte del treball, l’exposició volia ser una plaça més del barri però a dins de la institució”*

ESTUDIS DE CAS

FASE 2: 2004 - 2007. EL MOSAIC: NEOCOLONIALISME I DIÀLEG INTERCULTURAL

- a) Discursos positius de les institucions públiques sobre la multiculturalitat
- b) Discursos crítics respecte aquesta positivització
- c) Diàleg intercultural, territori context i cohesió
- d) La importància de la llengua com vehicle de cohesió social

BARCELONA SEGLE XX, MOSAIC DE CULTURES, 2001/2002

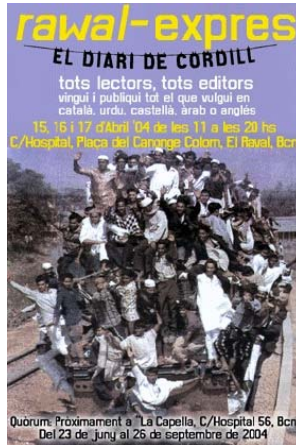
FAD. Museu Etnològic, Ajuntament de Barcelona.

Comissaries: Carme Fauria i Yolanda Aixalà: *“L'exposició volia posar de manifest l'esperit obert, respectuós, cívic, solidari i acollidor que ha caracteritzat la societat barcelonina durant segles”*

QUÒRUM, 2004

La Capella. Ajuntament de Barcelona ICUB

Comissaria: Rosa Pera: *“No vaig partir d'un discurs tancat sobre la diversitat, va ser una proposta de punt de mira, no mirant des de dalt sinó des de la pròpia diversitat”*

ÈTNIC. De les cultures tradicionals a la interculturalitat, 2004

Museu Etnològic de Barcelona Ajuntament de Barcelona

Comissari: Pep Fornés: *“Un Museu ha de plantejar les fissures i els conflictes socials, si no ho fa un museu d'antropologia qui ho ha de fer?”*

EL COR DE LES TENEBRES, 2002

La Virreina. Ajuntament de Barcelona ICUB

Comissaris: Marc Roig i Jorge Luis Marzo: *“Teníem la pretensió de fer una crítica a les polítiques sobre la interculturalitat, no crèiem que s'estiguessin articulant bé, consideràvem que s'estava transformant en un icona de la “marca Barcelona””*

VEUS, 2004

Espai central del Fòrum. Ajuntament de Barcelona Fòrum de les cultures. Comissari: Vicenç Villatoro: *“Defensar davant dels visitants la idea de que la diversitat lingüística és un actiu i que per tant és important fer polítiques per preservar-la”*

ESTUDIS DE CAS

FASE 3: 2008 - 2011. EL GRESOL: INTEGRACIÓ, GLOBALITZACIÓ I TRANSCULTURALITAT

- a) La immigració i la interculturalitat com un procés històric
- b) La transculturalitat: una nova realitat feta de relacions

CATALUNYA.CAT: RETRAT DE LA CATALUNYA CONTEMPORÀNIA (1980-2007), 2008

Museu d'Història de Catalunya
Generalitat de Catalunya

Comissari: Daniel Venteo: *“Mostrar la interculturalitat de Catalunya l’any 2007 no era un dels objectius de l’exposició, si que volia respondre a mostrar la diversitat cultural i també la religiosa en el període 1980-2007”.*

IMMIGRACIÓ ARA I AQUÍ, 2009

Palau Robert
Generalitat de Catalunya
Comissari: Jordi Sánchez: *“L’exposició volia oferir a un públic molt ampli, informació propera de caràcter històric sobre la constitució de la societat i de la ciutat multicultural”.*

BARCELONA CONNECTADA: Ciutadans transnacionals, creixements migratoris i pràctiques urbanes, 2009

Saló del Tinell

Museu d'Història de la ciutat
Comissari: Joan Roca: *“L’exposició, no volia proposar reflexions sobre la diversitat cultural o la interculturalitat, que són figures polítiques, sinó, analitzar els processos de constitució i revaloració del propi subjecte urbà”.*

LA INTERCULTURALITAT EN PROCÉS, 2011

Espai Avinyó
Ajuntament de Barcelona
Comissaria: Tania Adam: *“Un projecte que partint dels dibuixos ens possibilités fer un glossari de conceptes interculturals amb l’objectiu d’aclarir a l’espectador alguns termes complexos d’entendre”.*

“L’element comú que tots hauríem de compartir és la igualtat d’oportunitats”
Hanna Jambhekar - Palikarov, Associació Cultural Educativa Social Operativa de Dones Palikarovianes

CONEXIONES
Diferentes personas, de diferentes generos, edades i profesiones, pero que totes interaccionan.

CONCLUSIONS

Reafirmació de l'exposició com mitjà de comunicació social i estratègia de vehiculació de discursos marcadament polítics

Sobre els discursos expositius

- 1.- **Arbitrarietat** en la utilització de les categories
- 2.- **Enfocament** exclusiu cap els fenòmens migratoris i no cap el turisme
- 3.- **Poca presència** en les actuacions institucionals llevat de 2004 i 2008
- 4.- **Relació** entre la “desconnexió de la comunicació” i el model Barcelona.
- 5.- **Insatisfacció** dels comissaris/es

Sobre les estratègies expositives

- 6.- **Poca participació** de les comunitats representades
- 7.- **Poca interrelació** d'aquestes amb les estratègies de representació
- 8.- **Falta d'entesa** entre institucions
- 9.- **Invisibilitat** actual

“L'èxit de la interculturalitat és la seva desaparició del debat públic”. Jordi Sánchez

Moltes gràcies

Taula de nova recerca

Universitat Pompeu Fabra

Abril 2014